

Христо ***ФОТЕВ***

В ПАМЕТ НА БАЩА МИ

Как прекрати безкрайното ми детство
ти със смъртта си на баща – в нощта!
Мълчание – единствено наследство
със бивши устни ти ми завеща...

Без право да го наруша... В безкрая
пак емигрира твоята душа
през мрежите платинени на рая –
с каква усмивка да я утеша?

Как да ѝ върна тялото в нещата?
И как отново в хаоса им – Тя
да е с една глава над нищетата –
най-варварската нищета в света.

И аз вървя по пустата планета,
към тебе аз вървя – и пак лети
срещу ми, обетовано, небето
със твоята походка и черти.

ТЪРЖЕСТВЕНА ЛИТУРГИЯ ЗА ДЕЛФИНИТЕ

Помня –
морето миришеше на престъпление.
А престъплението толкова приличаше
на работа – на дело.

Как летяхме с риболовните флотилии
в най-синьото – арената –
и как танцуваха делфините.
Ти, капитане мой,
разстрелваше водача – и последния.
И стадото в кълбото на смъртта си
се изхвърляше
с крилете си несъвършени – перките –
във въздуха,
във въздуха – завинаги ще ги запомня
аз – на Азия,
в часа, когато ги заграждахме със мрежите.
(В убийството прилагахме най-точна
технология.)

И толкова приличаше на работа убийството.
Строители – зидари на смъртта им –
ние стреляхме
в делфините...
Умираха делфините... Завинаги...
във въздуха – между морето и небето –
някъде на гларусите в скръбното арго.

О, капитане мой, не трябваше...
Не знаехме ли ний, че стреляме в приятели?
Ний не разбирахме, не вярвахме в езика им –
те викаха!
Но те – как викаха – напразно са изричали
окървавените си думи, капитане мой.

Електронно издание на адрес: **vestnikiskri.com**
Издава свещ. Лъчезар Лазаров, главен редактор. Отговорни редактори: Сн. Костадинова, Б. Балкански. С. Искрец
Тел. за връзка – **0885987833**. Моля, изпращайте материали на електронен адрес: **vestnik_iskrec@abv.bg.**
Ползвани сайтове: https://literaturensviat.com/

ISSN 2738-7798

Йскри в Йскрец словесното огниво. И сее във душата светлина. Сеяч е то на дефицитно слово, разнасящо човешка топлота.
П. Пеев

ИСКРИ

СТРАНИЦИ ЗА ПРАВОСЛАВИЕ И КУЛТУРА. Година IV, брой 63, октомври, 2024 г.

С ГРИЖА ЗА ХОРАТА, НО БЕЗ ХОРА

„В село Неделище имаше и родилен дом.“ Така започват разказа си местните хора …

Но днес село Неделище на практика не съществува. Защо ли?... Защото през 1965-та година е изселено… Въгледобивът процъфтява… макар и за кратко.

Това е причината, когато преглеждаш данните за населението, цифрата от около 400, което в пограничните райони тогава си е било завиден брой хора, рязко да падне под 90. А днес е нула!

Сега на мястото на селото се вижда огромен черен кратер (в средата на снимката **– *бел. авт.)***.

На времето казваха за село Чибаовци: „Мините създадоха селото“. Днес всеки местен ще се съгласи, че мините съсипаха селото. Мъжете ги няма, отидоха си без време от силикозата, а селището е без вода от десетилетия…

Може да бъдат дадени още множество примери…

Още през времето на Тоталитаризма предприятията „Геоложки проучвания“ и „Редки метали“ разработват и

Продължава на стр. 2

картографират целия район – днес с кодово наименование „ЕЕ-1“. Започва се работа, отварят се рудници… Заедно с тях се обезлесяват цели склонове от планината, измират пчелите в района, зачестяват смъртните случаи, увеличават се раковоболните; пробите на вода от водопроводите са негодни, налага се епруветките да се пълнят от различни отдалечени водоизточници…

И така лека-полека производството замира, най-вече поради екологични причини.

Днес, двадесет години след затварянето на „Елисейна“, южният склон на Искъра все още е гол, а в едноименното село, Зверино, Габровница, Бов, Лакатник и много други раковите заболявания са основна причина за смъртността и то на сравнително млади хора.

Ето накратко основната „полза“ от рудодобива и развитата промишленост… Вероятно и тогава с пари на държавните предприятия е асфалтирана някоя улица или ремонтирана някоя обществена сграда… Никой не го помни, защото щетите са много повече от ползите.

Днес ситуацията е идентична. В медиите, както обикновено, се открива необективна и фрагментарна информация /дезинформация, че на „инвеститора“, никому неизвестна канадска фирма, вече е издадено разрешение и са предоставени права за осъществяването на проучвателни сондажи. Ние, жителите на Дефилето, разбира се, научаваме последни и все се питаме, защо никой не се интересува от нашето мнение ?!

„От Министерството на енергетиката заявиха, че разрешението за търсене и проучване е предоставено при стриктно спазване на процедурите и изискванията на Закона за подземните богатства и не крие рискове за околната среда. От филиала на канадската компания в България заявиха, че максималният брой на предвидените сондажи е осем, при 57 предложени в цялостния работен проект. Заложен е голям брой алтернативни локации заради това, че собствениците на конкретните имоти могат да не се съгласят да се сондира. Все още не е ясно кога ще започне работата на терен.“ (БНР)

Както винаги министерствата нищо на знаят, нито пък са чували нещо…

Логични са и въпросите на местното население, защо са необходими нови проучвания, когато целият район е добре разработен и картографиран, както споменахме в началото? Чуват се притеснителни гласове, дали всъщност не са обект на интерес урановите мини – било за ново производство или за хвостохранилища… Кой ще признае, ако това е вярно?

А от канадската /американската фирма заявяват, че не се доближават *„до санитарно-охранителните зони. Има водоизточници без такива учредени зони, в този случай Басейнова дирекция изисква еднокилометров буфер между потенциална сондажна локация и водоизточника. Това също е спазено" (БНР)*. Освен това добавят, че не се занимават с минна дейност, а само с проучвателна. И да открият находище, това не означавало, че на мястото ще бъде изграден рудник… „А защо тогава, ще се правят проучвания“ пита недоверчивият, често с основание, балканджия.

Вместо да се погрижим за животновъдството, археологията, културното наследство, оздравителния, развлекателен, образователен, спортен, професионален и поклоннически туризъм, спалеологията и др. сфери, в които е бъдещето на Искърския пролом, алчността ни е на път да доведе до поредната екологична катастрофа.

И нека този път да не се залъгваме, че нищо не зависи от нас, защото последното никога не е било вярно. †

МЪЖ И ЖЕНА ГИ СЪТВОРИ

От стр. 3

гледам: само седим. Та и ония ми ти великобританци + задокеанци, па и още куп народи, народчета, народченца нямат равностойност на туканашкото - ка. Нима вироглаво си позволяваме да разполагаме с по-изискан изказ? Кои сме, какви сме, я да го натирим пусто - ка, че да ни е мирна главата, няма да дърпаме за опашката братския островно-задоекеански езиколъв. А и щом ИБЕ мълчи като бит задник, оти аз да прекословя, не ли он трябва да въздигне глас тежконаучен и родолюбив? Щом той си трайка гаче бълха в гащи, значи работата е наред, като тиква на плет, пълно безмълвие пазят и тъй наречените творчески съюзи во главе с писателските, все наподобявайки шопа, дето като видял дългогратата жирафа отронил такова животно нема.

Тук умишляваното позволява да хвърлим страничен поглед към изобщо начините да указваме женски пол. Разполагаме с ма, частица, нейната употреба недвусмислено и неопровержимо разкрива, че особата, към която биват отправени думи (спри, ма), е жена, мома, девойка, момиче, невъзможен е изразът Иване, иди ма, би бил нелепица.

Сходна присъщност да разграничаваме пол виждаме и в двойката местоимения му/й. С първото обозначаваме старец, мъж, момък, юноша, момче, докато второто употребяваме за другия пол. Така постъпваме и с мари: мари, какво чакаш (Стефано); невъзможно е мари, Стефане. Дори при отсъствие на собствено име пак разбираме, че лицето е жена: иди, мари (неуважително, грубо). Случайност? Приумица? Или?

В испанския, говорен от над половин милиард люде по всите континенти, притежателното местоимение su безразлично обозначава негов, негова, негови, неин, нейна, нейни, трябва да се взираш в подадки на смислообкръжението, че да разбереш пола на лицето, имано пред вид. Такова е положението и в португалския, но там въпросното разнозначно местоимение е seu.

Нямам за цел да издиря, приведа всички наши способи да

различаваме пол, но как да подмина неотстранимата и непреодолима глаголна двойка: мъж се жени (оженва, ожени, заженва, зажени, преженва, прежени, женат го, оженват го, оженат го, преженват го, преженат го), а жена се мъжи (омъжва, омъжи, замъжва, замъжи, премъжва, премъжи, мъжат я, омъжват я, омъжат я, замъжват я, замъжат я, премъжват я, премъжат я). В кратце и со кротце: през хилядолетията сме измислили начини съвсем недвусмислено да следваме, онагледваме, укрепваме, отстояваме първосданното, основополагащо, Божието мъж и жена ги сътвори. Едновременно боравим с неиздаващите пол задомявам, бракосъчетавам. Добре помня как в моето селско детство (роден съм 1941) на баба ми по майка викаха не само с кръщелното ѝ Стояна, но и Михалца, тоест напомняха, че тя е омъжена за Мих(а)ил, тя да го помни, а и мъже да я не задирят. По тоя начин предупреждаваше се и потвърждаваше нейният женски пол.

Връщайки се към мъж и жена ги сътвори, ще настоя, че тъкмо в съответствие народът нам насущний измислил е ред буквени възпрепятствия – Богоугодни всите – че посредством тях успешно да отбягваме гадните извратености, натрапвани от Сатанистките американски щати (конгресът им премахна майка, баща, натресе родител едно, родител две) и Евро гейския съюз. Една от тия предвардващи отлики е в именувания: мъж е Андрей Петров Каменов, жена е Андре я Петров а Каменов а. Един ден и тая ли оразличеност ще премах-нем, щом в английски господин и госпожа са еднакво Смит? Нищо чудно, зер вече и туканцък мъже се мъжат, пък жени се женят, тоест креватно съжителстват.

В отвъдието дирят не обществена, а всекиму единствено лична сметка за неговите дела в отсамието. Затуй, да ти е чиста съвестта, не изхвърляй - ка, не прибягвай до грозотии, чак извратянещини от вида „тя е добър родител“. †

Елана ***АЛЕКОВА***

КОЛКО Е ХУБАВ ТОЗИ СВЯТ

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

С планините, които си издигнал.
С равнините, които си разпостлал
надлъж и нашир. С реките и пътеките,
които пресичат земните повърхнини.
С езерата, моретата и океаните, в които
небето се оглежда и висината става дълбочина.
С пустините от пясъци и каменни грамади,
през които прозира величието
и прозира простотата на живота.

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

Облякъл си го с най-красиви дрехи.
Със зелени гори, изсиняващи в далечината,
и с гори, които сменят цвят според летежа на сезоните и въртенето на Земята.
С пъстроцветни поляни и долини,
трепкащи като в мараня от ухания,
от аромати, които опияняват.
Със снегове и ледени блокове,
пристегнали полюсите като в прегръдка,
страховити и самотни.

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

Въздухът му е прозрачен –
денем искри, нощем потъмнява.
Небето го е покрило като воал,
като плащеница – денем със слънце го огрява от край до край,
нощем му свети месечина
и звездите трептят над него,
сякаш очи на ангели от висината.
Изгревите и залезите му са изумителни.
Облаците са му като сенник.

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

Населил си го със създания,
едно от друго по-изящни, удивителни, невероятни,
едно без друго невъзможни, едно за друго живеещи,
едно друго за храна – риби и птици, и гущери,
кошути и вълци, агънца и лъвове,
пеперуди и бръмбари, и калинки,
гноми и саламандри, змейове, русалки и самодиви,
левиатан, който спи до своя срок в дълбините,
и ангели... Чудни и пречудни са създанията,
с които си го населил.

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

Направил си го съвършен.
Нищо в него се не губи, нищо се не печели –
сам в себе си е без недостатък,
сам по себе си е в достатък.
Видимото става невидимо, тече и изтича
в скривалищата, в дебрите на съществуването
и се връща пак – във формата, която му е отредена.
В Нищото, от което е сътворено, се връща всичко,
за да възкръсне пак и пак
във вихъра на кръговратите.
Нищото е Всичкото в ЕДНО и единно,
Всичкото е Нищото, разпиляно на множество неща –
форми, съзвучия, същини...

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

Направил си го за човека –
най-съвършения сред съвършените.
А човека си сътворил с любов и с любов
го съпътстваш из кръстните му пътища,
защото си любов и няма нищо по-силно
от любовта, което с него да Те свързва.
Крайъгълен камък си положил човека
за сътвореното от Теб –
да се препъва всичко о него,
което не е от Теб, което от Теб е паднало
или от Теб се е отдалечило.

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

Сътворил си човека
малко по-нисък спроти ангелите,
за да радва душата Ти и... да Те съкрушава.
Но и той се връща в пръстта, от която е създаден,
и червей бележи в него границата
между тленно и нетленно.
А после и червеят става храна на червей.
И нетленното животува в пръстта до своя срок,
за да се събуди, за да възкръсне –
от плът и кръв – за вечността...

„Ако житното зърно, паднало
в земята, не умре, остава си само̀;
ако ли умре, принася много плод“

И... род сменя рода, човек човека сменя,
ала не свършва кръвта –
преминава от плът в плът, от сърце в сърце,
образ в образа се прелива.
Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.

Болка сменя радостта,
после отново радостта надделява.
Уединение следва суетата
и пак суетата се завръща.
Зло е на доброто по петите,
но все доброто след време се усмихва.
Смърт живота разяжда, но пак и пак
животът тържествува над смъртта.
И до безкрай...

Колко е хубав този свят. Колко е прекрасен.
И сам по себе си. И сам в себе си.
Колко е хубав, колко е прекрасен този свят –
този свят, Господи, който като през стъкло,
като през огледало отразява
Твоето съвършенство. †

Румен ***СТОЯНОВ***

МЪЖ И ЖЕНА ГИ СЪТВОРИ

Горните скрижални думи стоят в Свещеното Писание и там ще бъдат дорде свят светува: Битие 1:27. От ясно по-ясно, чак преясно: такава е волята/повелята на Всевишния: човеците да бъдат разграничени в пола два, мъж и жена, не друг, а Самси Той иска такива да сме, никой не те пита кой от двата за себе си желаеш преди в мира сего да врякнеш, Той не благоизволява да ни предостави такъв избор. Ето защо всяко кривване, всяко посегателство срещу тази Божия промисъл е кощунствено опълчване против Всесъздателя на всичко видимо и невидимо. Няма и не може да има оправдание за тъй гнусна простъпка. Нека си припомним какво наказание сполетя прегрешаващите жители на Содом и Гомора!

Подир славния и героичен 10-и у назека, сред тукашняци, непредвидимо хлуйна и неозаптимо плъзна омъжкаряването на езика нам насущний, та невнятно кой, как подкокороса милиони човеци да низвергват от своя речник стотици наши ясни, точни, изразителни думи, сочещи едновременно **занятие и пол на жена**. Ето примери за безжалостно извършеното буквено жертвоприношение: **продавач ка, шивач ка, преподавател ка, цигулар ка, съдий ка, полицай ка, адвокат ка, спортист ка** и прочие с изобилно многоточие. Наистина смайва позорното явление, поскоро бедствие: то ни сполетя като гръм от ясно небе; пълната липса на каквито и да било обяснение, обосновка, възпротива, обсъждане поне от кумова срама, колкото да не е без хич; изумителната бързострелност на разпространението му; драговолната охотност, чак покорливост = низкопоклонско раболепничене у овщество и особи; едва ли не възторжен прием; нас изобличаващата беззащитност на говора ни мил; **безгласната подкрепа от Института за български (?!!!!) език.**

Случаят безупречно онагледява колко престарателно блюдолизничим спрямо новия си, тоя път двоен повелител (Брюксел и Вашингтон), ибо, както гласи народната мъдрост, двоен дикиш поняко държи. Случаят неоспоримо сочи защо вместо общество съвсем основателно въведохме понятието

овщество. Малцината ни речникари усърдно, щедро ръсят в свои обяснения (остар.), теляч ка, и предвиждам как погребалното съкращенийце в най-близко време ще придружава думи от порядъка на учителка, писателка, зъболекарка и тям сходни отживелици/остарелости/нявгашници.

Срамното покушение представлява крещяща част от бързашкото поангличаване на родната ни реч, бившо омайна, сладка, днес прешироко отваряме врати да приема внасляци всякакви, най-паче североамерикански.

Досежно внезапно станалото ни омразно краесловие, **двубуквието - ка**, сякаш изпитахме облекчение от безжалостната му прокуда, уф, най-после му видяхме сметката. В къщи, решиш ли да изхвърлиш нещо (стол, обувки), сторваш го подир някаква преценка, включваща годност и негодност, полза и безполезност. А с - ка нямаше дори намек за такова обмисляне, приложено бе, за кой ли път, нам отдавна, до болка познатото молчать, не рассуждат, токова сме му навикнали, че сякаш с радост пак го възприехме.

Но: кой бе първотласъкът за безжалостното премахване на злощастното - ка, какво спечелихме, файдосахме, ако да, какво, ако не, защо? Според мен погубихме една – прекрасна – възможност чрез два писмени знака да указваме женски пол и занятие, а то е от предимствата, чети отсеняността, изтънчеността, на словоизказността ни. За главнокомандващия английски такава сгода е непосилна, обаче сляпо нему подражавайки, подчинявайки се, обеднихме говора си, значи себе си, защото ако българският език не е съкровение, живец на дълбокосъщността ни, какво пък е? Низвергвайки тая обилна поредица от буквопостроения единственото, което спечелихме, бе/е загуба, обедняване, опростачване. Уви, съвсем никак не преувеличавам: кажеш/пишеш ли влезе учителят, не си в състояние да посочиш дали е той или тя, мъж или жена, както става с или без - ка. Но щом самси самият инглиш лингвиш няма такава сгода, как тъй ние, тъдявашници никакви, си позволяваме да сме я отимали, създали? Я циба, къш, изчезвай, пусто - ка, вече да не сме те ни чули, ни видяли, какво си позволяваш, коя си ти? Умно рекъл го е шопът: най-мразим да мислим, оти се пóтим, а в додатъци – най-мразим да мислим, оти нищо не моем да измислим; сéдим и мисли, седим и мислим, по едно време

Продължава на стр. 7

ПРАВЕДНИК

Излезе от печат най-новият роман на свещ. Лъчезар Лазаров. Праведник е книга за истината, за спомените, за историята, такава каквато я помни авторът… Повествуването е низ от действителни събития, случили се пред очите на дееписателят. Изключенията са пренебрежително малко. Прототипът на главния герой е истинска личност, а основното действащо лице, което разказва историята на своя живот е събирателен образ от множество познати на автора личности – местни балканджии…

В-к „ИСКРИ“

„Праведник“ е роман, насочен към размисъл върху времето и човешката същност, като използва силна езикова игра, за да разкаже историята на обикновени хора, които са оставили следа в сърцата на своите наследници. Изказването на автора за същността на човешкия живот и неговата краткотрайност добавят философска дълбочина. Създават се паралели между разрухата на физическите стени и разрухата на човешката душа, като се подчертава важността на вярата, истината и справедливостта, но и значението на търсенето на мъдрост у старите и опитни хора, защото те притежават вътрешна духовна радост, която не може да бъде помрачена от несправедливостите на времето.

Вътрешната борба и съпротивата срещу съвременната действителност е описана като необходимост за постигане на спасение в широкия смисъл на думата – от спасение от пошлостта на този свят до християнското спасение. Победата в тази борба се измерва с праведността на делата ни, достойната ни лична позиция и количеството положени усилия. Авторът отбелязва, че тази вътрешна свобода и спасение са възможни за всеки, който следва пътя на истината и любовта към правдата.

Свещ. Лъчезар Лазаров поставя въпроса дали съвременното общество ще позволи културното и историческо наследство да изчезне и какво ще остане от нашата идентичност, ако това се случи. Тези размишления придават философска дълбочина и насочват читателя към важността на запазването на духовните и културни ценности. Той пише и за личната свобода, като използва главния герой като автентичен събирателен образ. Тази свобода, родена от истината и открита в Свещеното Писание, живее вътре в човека и му помага да разбере и почувства света и Бога. Силата на вярата е представена като сила на любовта към правдата и правдините световни. Вярата е неразделна част от добродетелния и трудолюбив човек, който живее достойно, независимо от времето и обстоятелствата.

Срещнете се с праведниците, които, макар и скромни и незабележими, извършват значими подвизи. Книгата служи като пътеводител към човечността, достойнството и доброто, като напомня, че тези ценности са вечни и непоколебими.

Ивелина Цветкова

Праведник. Така се казва новата книга на свещеник Лъчезар Лазаров. За много от написаното съм свидетел, за друго са ми разказвали, а за трето съм разбрала, когато му е дошло времето.

ПРАВЕДНИК! Това е ЧОВЕК, спазващ религиозните канони и моралните норми. Много от написаното ми е познато. Понякога се чудя откъде авторът знае неща, които са тревожели моето семейство. Явно не е било само в моето. Създаването на ТКЗС-то е било проблем за хората с имоти и спасение за безимотните. Моят дядо е бил от първите. Не станал член, но му взели плодородната земя и му дали друга в планината, където рядко стъпвал човешки крак и до там се ходело с часове.

„В началото и веячките и вършачките на хората бяха обрали, че нямаха.“ – разказва авторът. Знаех го от разказите на моите близки.

„Когато взеха на баща ми къщата тогава най-много пострадаха по-заможните хора и особено тия, дето имаха сгради в центъра. Тях всичките ги одържавяваха до към 46-та. В тия дето бяха взели от хората започнаха да правят пощи, магазини, сладкарници, кметства и т.н. Дотогава тая дейност беше частна, а те искаха да стане държавна, но нямаха нито сгради, нито нищо и нямаше как да стане иначе.“

Същото е станало с къщата на дядо ми в центъра на неговото село. Станало е точно като в горния цитат от книгата.

Авторът разказва, че духовното израстване на много балканджии се дължи на църквата. *„Поп Никола постоянно се сдобиваше с нови книги, носеше от града, купуваше ги. И името му продължаваше да се среща на гърба на книгите – сред дарителите. Самият той често изнасяше сказки на учениците и им предаваше Закона Божий преди четиридесет и четвърта.“*

Като дете познавах един свещеник. Поп Иван. Беше баща на стринка ми. Живееше в малка къща наблизо до църквата. И неговата приказка беше "мъдра, смислена, кратка." В къщата му имаше много книги. В неговата църква, бях на 8 години, когато кръстих бебе на роднини. За мен тогава е било непознато и силно преживяване. Бях го забравила. Припомни ми го книгата на свещеник Лъчезар Лазаров, за което му благодаря. Преди години до малката църква в Искрец започна строеж на нова голяма църковна сграда. Само се започна. Дали за нея разказва авторът на настоящата книга?! Много хора през социализма ходеха тайно на църква. Много се венчаваха, кръщаваха децата си по същия начин. Дори партийни величия. Не бе афиширано, но всички го знаеха. Не съм чувала за санкции към тях за това.

КОРБАНИТЕ! Те в Балкана са много. Правят се за здраве. Някога участниците са носели цели печени агнета /това не го знаех/ и *"докато свещеникът не отпускал службата на кръста, никой не докосвал печеното. Облизвали се малчуганите, но само да посегне някой, веднага го плясвали през ръката, да знае, че неблагословено ястие, не се яде "*

Сега се вари кръстарска чорба. Винаги благословена от местния свещеник , а когато е зает – от най-възрастния участник в корбана.

Коментират се кражбите през различните периоди на България. Кражбите у нас са били през всички периоди, но най-много – през последните два. Пише го в книгата и наистина е така. *"Но то като го сравниш със сегашното време – всяко лани по-добро."*...

ПРАВЕДНИК! В миналото тези хора са често срещани. Защо са рядкост днес се питам и си отговарям: Защото днес приоритет е материалното, а не духовното.

Новата книга на свещеник Лъчезар Лазаров разказва за моя живот, за твоя, за живота на всички българи. **В романа няма художествена измислица, а само истина!**

Снежана Костадинова